DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS,

DE

MYSTARUM MORBIS PRÆSERVANDIS,

QUAM

DEO PROPITIO

ET

GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU,

PRÆSIDE

DN. D. MICHAELE ALBERTI,

POTENTISS. REGIS BORUSSIÆ CONSILIAR. AULICO, MEDICINÆ ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO, ACADEM. CÆSAR. NAT. CURIOS. COLLEGA,

FACULTATIS MEDICÆ DECANO SPECTATISSIMO,

PATRONO AC PROMOTORE SUO CUM HONORIS CULTU PROSEQUENDO,

PRO GRADU DOCTORALI

Summisque in arte Medica Honoribus, Insignibus ac Privilegiis More Majorum Solenni obtinendis,

Horis ante & pomeridianis Die Octobr. MDCCXXI.

Publicæ ventilationi submittet

JOHANN FRIEDRICH HEINIGKE,

ALTENBURGENSIS MISNICUS.

HALAE MAGDEBURGICAE,

Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr. 1721.

PROOEMIUM.

Vicunque vitæ humanæ qvalitates nunc perlustrant, illorum mentem communiter brevitas atque fugacitas illius occupat, dum perpendunt, quod olim loginqvior vita hominibus concessa sit & qvod diu vita frui, multis gratum & desideratum sit; sed qvis non facile etiam comprehendat, qvod multæ res naturales non tanta duratione præditæ sint, qvanta communiter vita hominis inclarescit, imo qvod multa animalia tanta longævitate, qvæ homini per Dei benignitatem concessa est, non fruantur: & qvis non æqve facile in admirationem ducatur, cur tam diu homines vivant, cùm indies tam periculosæ circumstantiæ vitam animalem ambiant, ut propterea qvotidie mori & post nativitatem mori nihil mirum, nihil rarum esse qveat: qvare *Seneca de brevitate vitæ c. 7.* dicit: *vivere tota vita discendum est & qvod magis fortassis miraberis, tota vita discendum est mori:* est itaque vita naturalis nihil aliud, qvam simulacrum mortis, cùm vita cœlestis vera vita appellari mereatur: inde etiam est, cur vita animalis tantis

calamitatibus & periculis exposita sit, ut homines sensibus assequantur, qvam infirma & caduca hæc sit vita, & ut alliciciantur, qvo veram, stabilem & perfectam vitam obtineant: qvam periculosa proinde hæc naturalis est vita, tam diversæ imo tam freqventes sunt causæ, in discretis hominum officiis obviæ, qvæ ad evidentiorem & citiorem vitæ naturalis periclitationem & offensionem contribuunt, qvare navigatores, metallicolæ, milites &c. semper parati esse debent, qvo hanc naturalem vitam cum æterna mutent: neqve hi tantum vitæ periculis eximiis obnoxii sunt! qvid enim de Medicis dicamus, qvi nosocomia visitare & contagiosam sæpe mephitim inspirare tenentur & sub officio suo symbolum illud *Memento mori*, sollicita & attenta mente recolere tenentur, aut uti *Persius* exclamavit: *Ecce brevi cinis & manes & fabula fies, vive memor lethi, fugit hora*: qvam lepida itaqve cura erit, multa terrena negotia anxio pruritu & immoderata ac insatiabili invidia affectare! neqve tantum hujus classis homines citiori mortifero eventui subjecti sunt, sed augent atqve supplent præsentem nostram animadversionem veri, ingenui & fidi Ministri verbi divini sive Mystæ, qvi multis modis diversis vitæ periculis expositi sunt, quo pertinent verba apostoli *2. Cor. 4. v. 10. 11. qvolibet tempore mortificationem Domini Jesu in corpore circumferentes, ut etiam vita illa Jesu in corpore nostro manifesta fiat, semper enim nos qvi vivimus morti tradimur propter Jesum, ut etiam vita Jesu manifesta fiat in carne nostra mortali: & c. 6. v. 4. sed in omnibus nos approbantes ut Dei ministri: v. 9. ut morientes & ecce vivimus.* Et qvamvis hæc proprie ab Apostolo

de

de mortificatione, ex variis persecutionibus proveniente, dicta sint, tamen multa alia vitæ detrimenta fidis Dei Ministris imminent, dum ex parte ob strenuam officii sui administrationem, orando, meditando, sollicita cura & vigilantia animam & corpus defatigando & in negotiis suis indefesso studio laborando variis vitæ & sanitatis ærumnis se submittunt & sic ut vasa gratiæ divinæ in honorem Dei, animarum salvationem & Ecclesiæ Christi ædificationem vires suas impendunt, de quibus valet illud dicterium ducis cujusdam *Nicolai Ponte: Inserviendo consumor:* ita multi pro salute hominum, quibus pastores constituti sunt, se eviscerant, in qvos cadit illud elogium *Chrysostomi Sermone 6. de Passione: Subjectis dare, donare servis est adsvetum donantis indicium: pati pro subjectis, pro servis mori, insigne est charitatis immensæ documentum, singulare est hoc amoris documentum*, aut uti Salvator eloquitur *Joh. 10. v. 12. bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis, & c. 15. v. 13. Majorem charitatem nullus habet, qvam istam, ut qvispiam animam suam deponat pro amicis suis.* Ita interdum itegri, veri & sinceri ministri in vinea Domini consumunt vires, sanitatem & vitam nimiis laboribus in honorem Dei exercitis, quos interdum compellare occasio fert: *propitius tibi esto Domine! Matth. 16. v. 22.* HErr schone dein: sed hoc loco reminiscimur illius moniti *B. D. D. Speneri* Theologi incomparabilis & in Ecclesia Christi summo meriti, qui dicit in der Glaubens-Lehr *Dominica Misericordias Domini:* Endlich ist auch ein Stück der Verrichtung unsers Amtes, daß wir vor unsere Schaafe das Leben lassen müssen, nicht zwar auff eine sol-

che Art, wie Christus, welcher sein Leben vor die Menschen dahin gab sie zu erlösen, um vor Sie genug zu thun, so ihm den Ertzhirten allein zustehr, sondern also eines theils, wo es Verfolgung giebt, oder andere Lebens-Gefahr die Gemeinde betrift, daß wir schuldig sind, wann die Gemeine unser noch nöthig hat, auch unser Leben nicht theuer zu achten, sondern es gern vor Sie und mit ihnen hinzugeben: andern theils, daß wir auch willig seyn, fleißig und treulich zu arbeiten, und unserer Kräften nicht zu schonen, ob wir auch wohl durch viele arbeiten, wo sie nur sonst nützlich und nöthig sind, unser Leben eher verzehren müssen, dann wir sind solches GOtt und der Kirchen schuldig und haben uns also mit einiger der Gemeinden Versäumniß nicht zurücke zu ziehen. *Conf. illius* Nothwendigkeit und Möglichkeit des thätigen Christenthums *ead. Dominica*: Ach daß sich niemand der Prediger oder weltlichen Regenten, welche die Ehre der Hirten haben wollen, dessen entbrechen wolte, daß er nicht schuldig wäre sein Leben und dessen Krafft willig zum besten der Schafe zu verzehren und auch nicht die Gefahr zu scheuen, durch welche eine Gefahr von den Anvertrauten abgewendet werden kan. Et alibi dicit, mors pastorum pro ovibus est officium boni ministri Dei, vor die Schafe sterben, bedeutet entweder das würckliche sterben, wo es in den Verfolgungen die Noth der Schafe erfordert, daß man sein Leben vor sie hingebe, oder daß mans mit Sorge, Mühe, Fleiß und Arbeit allgemach verzehre. Huc pertinet commentarius *An-*

selmi

sehni in 2. Cor. 12. v. 15. Tanto affectu charitatis erga vos moveor, ut non invitus, sed lubentissime impendam vobis vel carnalia vel spiritualia bona & post omnia, si opus fuerit, ego ipse superimpendar pro animabus vestris, ut moriar pro salute animarum vestrarum: longe alterius indolis sunt illi pastores, quorum ex ore Dei mentionem facit *Ezechiel c. 34. v. 3. adipem comeditis & lanam induitis, quod optimum est mactatis, gregem non pascitis: v. 4. morbo affectas non confirmatis ægrotas non curatis & confractum non obligatis ac depulsam non reducitis, pereuntemque non requiritis &c.* de quibus *Esaias c. 56. v. 11.* usque ad finem sic ait: *speculatores istius cœci, quotquot sunt non agnoscunt, quotquot sunt canes muti, non possunt latrare: tempori serviunt, jacent, amant dormitationem: & isti canes avidissimi non norunt saturitatem, propterea ipsi pascunt se, nesciunt docere: quotquot sunt ad vitam suam se convertunt, quisque ad lucrum suum ab extremitate illius: venite sumam vinum & ingurgitabimus nos potu inebriante, eritque similis huic dies crastinus, major excellentior valde:* & hoc loco minime sermo est de illis, qui tantum titulo illo inclaruerunt, quod sint administratores bonorum cœlestium & divinorum, sed qui puritate doctrinæ, sanctitate & integritate vitæ ac vera imitatione christi conspicui sunt: de quibus illud valet, quod *Plutarchus de consolatione ad Apoll.* professus est, *non qui plurimum fidibus cecinit aut oravit, aut naves gubernavit, sed qui optime ista fecit:* quemadmodum hac ratione veri Ministri in vinea Domini, quibus salus animarum curæ cordique est, multis vitæ periculis expositi sunt, ita non infimæ considerationis illa causa est, qua iidem Mystæ variis sanitatis detrimentis submit-

tun-

tuntur, quando ægrotantium & variis tam benignis, quam malignis morbis decumbentium viſitationi ſe ſubducere non poſſunt, neque brevi mora ſe expedire debent; in quo caſu medici citius negotia ſua adminiſtrare & a copioſiori miaſmatum ingeſtione ſe ſubtrahere poſſunt, vigilans vero Myſta explorando, monendo, orando, conſolando &c. plus temporis conſumit, adeoque plus periculi ſubit; quare ejusmodi ingenui atque fidi adminiſtratores ſacrorum & divino & humano auxilio indigent, qui ipſo effectu experiuntur quod Pſalmiſta exclamavit *Pſalmo 33. v. 18.-21. Ecce oculus Iehovæ attendit ad timentes ſui: ad exſpectantes benignitatem ipſius: ut eripiat a morte animam eorum & vivos conſervet eos in fame: anima noſtra præſtolatur Iehovam: auxilium noſtrum & ſcutum noſtrum eſt: nam in eo lætatur animus noſter, quia nomini ſancto ejus confidimus:* & *Pſalmo 46. v. 2. Deus nobis eſt receptus & robur, auxilium in anguſtiis præſentiſſimum:* dum itaque tot ac tantæ afflictiones morboſæ veris verbi divini Miniſtris imminent, merito in mentem revocamus illud apoſtoli monitum *Ebr. 13. v. 7.* μνημονεύετε τῶν ἡγȣμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τȣ͂ θεȣ͂: horum itaque primario hoc loco reminiſcamur, de quibus idem apoſtolus dicit *v. 17.* αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνȣ͂σιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν: accipiant itaque illi fidi Myſtæ hos noſtros conatus, tanquam ſymbolum illius moniti *v. 18.* προσεύχεσθε περὶ ὑμῶν. Dum itaque Inaugurali ſpecimine utile quoddam Practicum thema elaborare nobis incumbit, ita propoſitum noſtrum fuit, in honorem Dei & emolumentum piorum & verorum Myſtarum, qui hoc nomine digni ſunt, neque vineam Domini ut ſordidi, incaſti,

casti, intemperantes, ventri inservientes &c. apri devastant, qui non sunt de prosapia illorum, quos apostolus *Rom. 2. v. 21. 24.* describit, de quibus valet illud *Apocal. 22. v. 15. foris autem erunt canes* (hi sunt canes muti secundum Esaiam 1. c.) *& venefici & scortatores & homicidæ & idololatræ & quisquis amat ac committit mendacium*, præsentem dissertationem principali scopo de MYSTARUM MORBIS PRÆSERVANDIS ventilare; interim non penitus reliquis illud commodum invidemus, quod ex præsenti tractatione haurire poterunt, modo illud in gloriam Archiepiscopi ἀρχιποιμένȣ principis pastorum & animæ æque ac corporis sui conservationem impendant. Deum interim devotis precibus imploramus, quo hunc laborem benedictione sua prosequatur, ut fructum illum, quem ingenuo animo intendimus, ferat & obtineat.

§. I.

AD rem nunc accedentes, nihil in titulo propositæ nostræ considerationis *ambigui* hærere deprehendimus, etenim de *Præservatione Morborum*, qui *Mystis* familiares esse solent, agere animus nobis est: quo loco consultum esse ducimus præmonere, quod de *illis morbis* nobis sermo sit, qui ratione *vitæ generis, officii* & *connexarum* circumstantiarum atque causarum *Mystis* magis familiares esse solent: ubi quidem minime affirmamus, quod illi *specificis* quibusdam morbis obnoxii sint, sed potius hoc ordine *talium* morborum rationem habemus & deliberationem instituimus, qui observantur *Mystis solenniores* esse, ad quos vita *sedentaria*, *diæta plena*, frequens *sermocinatio*, multæ *curæ Ecclesiasticæ*, multæ *vigiliæ*, mul-

tæ *enervationes*, magnæ commotiones *ſanguinis*, *viſitationes ægrotorum*, frequens & diuturna converſatio in locis *humidis*, *frigidis*, domiciliis, templis, Sacrariis &c. & pro diverſitate locorum *inſuetus* & *incongruus* victus, potus & aër contribuunt, ut ita facile compareat, quod *multiplices* ſint cauſæ, quæ in rebus & negotiis *Eccleſiaſticis*, *civilibus* & *œconomicis* occurſant & *morbos* diverſos invitant, qui *Myſtarum animum* atque *corpus* affligere ſolent: quicunque vero alii morbi ex cauſis admodum *communibus* aliisq; hominibus infenſis oriuntur, ad illos primario hoc loco non advertimus: deinde ſermo nobis eſt de morbis non *exiguis*, *tranſitoriis* aut plane *imaginariis*, qui poſteriores pasſim inter Myſtas occurrunt, ut *levem* quandam alterationem ſub *timida*, *anxia*, ſollicita & *immoderata* imaginatione tanquam *gravem* & magnam præſumant, aut plane exacerbent & *deteriorent*; ſed potius agimus de morbis, qui *Miniſterium* ſive adminiſtrationem *ſacrorum* officiorum valde *turbant* & vitæ ac *ſanitatis periculum* eximiè promovent & accelerant, cujus ſortis & *acuti* & *chronici* & *benigni* & *maligni* morbi paſſim obtingunt: qua occaſione non oblivioni tradendi ſunt morbi *hæreditarii*, qui in *ſtirpe* quadam progrediuntur & per ejusmodi cauſas, in officio *Eccleſiaſtico* obvias, foventur, promoventur & augentur, interim etiam indicandum eſt, quod tales hæreditarii morbi nimium quantum *anxia* illa *imaginatione* & recordatione *augmentari*, confirmari & depravari poſſint: deinde de *præſervandis* talibus morbis hac occaſione tractamus, cum *dignior* labor ſit, uti in omnibus hominibus, ita tanto magis in *viris piis* & Deo & hominibus acceptis, quo *imminentes* morbidæ afflictiones tempeſtivè *præoccupentur*; ſiquidem in toto foro medico *præſervatio* morborum eximie *commendata* legitur, uti *Hipp. in Epiſt. ad Cratevam* dicit: *ab omni arte aliena eſt procraſtinatio, & præcipuè in medicina, in qua dilatio animæ periculum affert*: & *Galenus lib.*

de

de Sangv. miss. c. 7. recte quidem & ab Hippocrate dictum est, quod illa quæ præsentibus morbis faceremus, ea multo utilius ac melius ipsis incipientibus aut imminentibus antevertendo faciamus: quoad significatum *Mystarum* scopo nostro accommodatum, multa hoc loco disserere non necesse esse judicamus, cum Mystæ debeant esse servi Domini nostri Jesu Christi, cum Spiritu Christi præditi, de quibus *B. D.D. Spenerus* in der Glaubens-Lehre, *Dominica Lætare* dicit: Uns Predigern lieget ob, daß wir gedencken, wir seyn allein Diener und Werckzeuge des großen Propheten Christi, der sein Amt durch uns führe - - durch die Christus vermittelst seines Heiligen Geistes sein Prophetisches Amt führt, dahin zu trachten, daß wir auch solche Leute seyn mögen, durch die Er und Sein Geist reden könne, welches gewißlich von uns fordert, daß wir alles sündliche Wesen nach aller Möglichkeit, allen Geitz, Ehrgeitz, wollüstiges Leben und dergleichen ablegen, hingegen ein heiliges und unsträffliches Leben führen; dann allein in solchem Stand sind wir recht dazu geschickt. - - - Thun wir das nicht, sondern leben nach der Welt weise, und suchen unsere eigene Ehre, Nutzen, Lust, so hindern wir, daß Christus sein Prophetisches Amt in uns nicht mit solcher Krafft führen kan, und haben deßen schwere Verantwortung und Gericht, wann an uns Sirachs Worte wahr werden, cap. 15. v. 9. Ein gottloser kan nichts rechts lehren, dann es kömt nicht von GOtt: also ist er ungeschickt ein rechtes kräfftiges Werckzeug Gottes zuwerden, sondern lehret meistens allein aus Menschen Kräfften und Weißheit; hæc de Mystis.

§. II.

Sed quo propius ad scopum nostrum accedamus, nunc nominandi erunt *Morbi*, quibus familiarius *Ministri Dei* subjecti esse observantur: minime vero loquimur de Morbis, qui ex intemperantia, luxu, popinationibus, incastitate, pravis affectibus animi, invidia, astutia, malitia, insidiis, incontinentia &c. nec non ex libidinoso vivendi genere, utpote qui non sunt morbi tam sacrorum hominum,

ſed illorum qui ventri, mundo & ſatanæ miniſterium & officium ſuum debent, hinc *alterius* indolis erunt morbi a nobis recenſendi, quorum ſane *multiplices* ſunt; quod itaque *affectus capitis* concernit, tunc *capitis dolores* præcipue *juniores* & *nimio* ſanguine præditos non raro infeſtant, quo *diæta plena*, diſpoſitio ad *hæmorrhagias* narium, frequens *mutatio* aëris *calidi* cum *frigido*, aut *puri* & ſereni cum *turbido*, *negligentius regimen*, *ſenſibilis refrigeratio* corporis in genere, maxime quidem *pedum* & *pectoris*: nimia *commotio ſanguinis* orgaſtica, nimis diuturna & *operoſa ſermocinatio*, nimis *ſedentaria* vita, nimis *ſenſibilis capitis refrigeratio*, contribuunt; deinde *multiplex catarrhalis afflictio* caput occupat, ſive in ſimplici catarrhali narium fluxione aut *Coryza*, ſive in *rhevmatica* combinatione aut *acri ſeceſſione*, ſive in catarrhali capitis *infarctu*, qui libero ſucceſſu *excretorio* deſtitutus eſt, conſiſtat; quales morbidæ calamitates tam *ſpeciali temperamento*, quam variis *externis* cauſis nituntur, quo præcipue pertinet eximia *alteratio* & mutatio *tempeſtatum*, multa converſatio ſub aura *frigida* & *humida*, aut quando poſt orationem aut concionem quandam peractam cum *ſudo* corpore in *humidum* & *frigidum* ſacrarium ſe conferunt, ut ſudor *retrocedat* & ſubinde *caput*, *collum*, ac *pectus congeſtiones* cum *ſeceſſionibus* humidis occupent, quo multum diſponit ratio *temperamenti* vel admodum vel mediocriter *humidi*: huc etiam multum contribuit, ſi tempeſtate *pluvia*, *humida*, *nebuloſa*, aut *humido-frigida*, aut *frigido-tepida* ſolennibus quibusdam actibus publicis interſunt, eosque capite *parum muniti* aut libero aeri & ventis *frigidis* perquam expoſiti comitantur, ubi ſæpe contingit, ut in ejusmodi actibus & negotiis ratione temporis & primi præſentes & ultimi diſcedentes ſint; tanto magis tales *capitis* afflictiones irruunt, ſi tali prædicta *inſalubri* temporis & tempeſtatis qualitate frequenter *templa* & *cœmiteria* viſitare, diuque in illis moram gerere debent:

bent: accedit & hoc, quando Myſtæ viſitant *ægrotantes* & initiante *verno*, aut toto *autumnali* & *hyberno* tempore præcipue *veſpertinis* & *nocturnus* horis, è *frigida* aura in valde *calefacta* conclavia ægrotantium & ex his denuo in frigidum aërem procedunt, adeoque multiplicibus *alterationibus* ſubjiciuntur: præterea *ſenio* propinquiores Myſtæ *vertiginoſis* perturbationibus & *apoplecticis* comminationibus ſubjiciuntur, quo *plenitudo* ſanguinis, *ſedentaria* vita, *parcus* aut nimis *ſpiſſus* potus, aut nimis *craſſus copioſus* vel valde nutriens *victus*, frequens alvi *obſtructio*, *flatulentia* retenta, multa & ſenſibilis *pedum refrigeratio*, ataxiæ *hæmorrhoidalium* motuum, nimiæ *vigiliæ*, *ſollicitudines*, *curæ*, ærumnæ, afflictiones, *nimiæ lucubrationes nocturnæ* & prægreſſi multi & operoſi labores *mentis* contribuunt, aut quando in *junioribus* ætatibus frequentes *narium hæmorrhagiæ* aut *molimina* talia hæmorrhagica præceſſerunt, quando hactenus *conſuetæ artificiales* ſanguinis imminutiones vel *confuſe* repetuntur, vel plane *negliguntur*, quando *diuturnis* totius corporis *refrigeriis* maxime vero cum *humiditate* conjunctis ſubjiciuntur, quæ cauſæ etiam ad *paralyticas* invaſiones diſponunt: accedunt etiam *internorum* & *externorum ſenſuum* vitia, velut præmatura *hebetudo* oculorum, quæ interdum nititur illa frequenti *nocturna* lectura ſcriptorum typis exilioribus impreſſorum, vel communis & frequens ſcriptura *tenera*, quæ vulgo concionatoribus imputatur eine Prieſter-Hand, cum quo idem exprimere volunt als eine kleine zarte Schrifft: diſponit etiam ad internorum & externorum ſenſuum imbecillitatem, *frequens matrimonium*, ut & admodum *fœcunda* ſobolis propagatio: huc etiam contribuit, quando ejusmodi Miniſtri Eccleſiæ cum capite *non bene* obtecto multas *aëris injurias* perferunt & quando *laborioſis* & nimiis *meditationibus* ac *memoriæ* applicationibus animam *defatigant*: inde innotuit dicterium man

 hät-

hätte viele Kopff arbeit ausgestanden: neque oblivioni tradimus, quando afflictiones *hypochondriacæ* cum aliquali *melancholiæ* gradu conjunctæ *animum* enervarunt, aut quando *multi* capitis dolores præcesserunt, vel morbi alii *periculosi acuti* febriles, maxime vero *maligni* cum arduis *deliriis* combinati, unde dicunt man hätte einmahl eine schwehre Haupt-Kranckheit ausgestanden, quales deinde tales reliquias imbecillitatis sensuum in comitatum aut nexum & consecutionem trahunt.

§. III.

Quando jam in ordine *Præservationem* modo nominatorum affectuum capitis subnectere placet, tunc facile liquet, quomodo tales morbidæ afflictiones, secundum *temperamentorum* diversitatem discrepent, ad quam circumstantiam proinde merito animus applicandus est, ne in præservatione aliqualis *confusio* committatur: quo itaque *caput* a *sanguinea* congestione & connexis doloribus molestis *liberum* conservetur, præstat singulas illas *causas* evitare, quæ sanguinis *quantitatem* augere & *inordinatam* commotionem fovere & promovere solent: hinc *diæta* tam quoad *quantitatem*, quam quoad *qualitatem* sit *temperata*: eo magis vero præstat a victu *pleno* abstinere, quando vita *sedentaria* conjungitur; cum contra sub *laboriosiori* vitæ genere *non tantum* incommodi afferat diæta plena: neque etiam *potus* valde *saturatus* & *pinguis* hart, schwehr, fett Bier Mystis convenit, præcipue illis, qui *capitis doloribus* obnoxii sunt, præstat potius potum *tenuem* & *temperatum* seligere, interea *sufficiens* potus non est subtrahendus: prosunt ad præsentem scopum infusa *aquea*, maxime herbæ thee aut veronicæ, modestius cinnamomisata: potus *spirituosi* vero nocent, præcipue si tales capitis dolores *plenitudine* sanguinis nituntur: *vini* usus sit valde *temperatus*: deinde vitentur sensibiles *pedum refrigerationes* & quacunque ratione vitetur, ne *alvus* obstruatur: interim caveant

etiam

etiam a remediis *crudioribus aloëticis* & *communibus* illis pilulis domesticis, quæ nomine der Haupt-Pillen salutantur; propterea tamen minime nocent *correcta* aloëtica medicamenta, quæ *congestiones sanguineas* a capite *revellere* adjuvant: præstat itaque *interdum* ejusmodi pilulis modeste *alvum admonentibus* uti, minime tamen illis nimis *frequenti* ingestione *abuti*: deinde seponenda sunt omnia *valde spirituosa* remedia, quæ vulgo ab *extra* capiti applicari solent, ut sunt *balsama oleosa*, concentrata, *spiritus subtiles*, quales per plebejam traditionem alias *capitis doloribus* opponuntur: rectius ab extra adhibeantur *simplicissima* domestica adminicula & sic dicta Epithemata Kopff Umschläge ex mica panis, sale tosto, semine carvi, baccis juniperi, fl. chamom. sambuc. papav. rhæad. aceto & aqua rosarum; quo pertinet applicatio herbarum matricariæ, salviæ, verbenæ, betonicæ, aut furfurum triticeorum calefactorum cum sale tosto & semine carvi ac floribus chamomillæ vulg. quæ illis inserviunt, ut *communia* & simplicia adminicula quando medici & pharmacopolia *longius distant*: porro *præservatorie* in eadem necessitate conferunt *V. Snes* in *pede* verno sereno aut autumnali tempore suscipiendæ: alias per *intervalla* repetitis vicibus *pediluvia* in usum trahi possunt: subinde *caput* subducatur a nimia *exæstuatione* & *refrigeratione*; vitentur *domicilia* & *musea* nimis *humida*, nimis *frigida*, nimis *humilia*: seligatur locus ad quem *purior aura* pertingere potest, vitetur vero habitatio *in inferiori* domicilii contignatione; ad *verticem* applicetur spiritus vini Camphoratus cum linteolo exceptus: in subjectis admodum *carnosis* & subinde succulentis, *scarificationes* præservatoriæ non inutiles sunt; in omnibus negotiis observetur *temperies*: evitentur etiam nimiæ *vigiliæ* & operosiores *meditationes* & *lucubrationes nocturnæ*: victus proinde ita sit constitutus, ne *ventriculi* functioni aliqua *vis* & alteratio inducatur; *æqualis transpiratio* observetur & continue-

tinuetur: *repentina mutatio* frigoris & caloris vitetur, neque etiam tempestati ventosæ, impetuosæ, *nebulosæ* & vapidæ *negligentius* corpus exponatur; quoniam utplurimum *sensibiliores* illi sunt Mystæ, qui capitis dolorificis molestiis submittuntur.

§. IV.

Quod vero *Catarrhales* capitis offensiones attinet, quarum multiplices causas in præcedentibus commemoravimus, tunc Deo adsistente & illæ facilius *præservari* poterunt, quando enarratæ illæ *causæ* sollicite *præscinduntur*, aut ne *tam frequenter* & *eminenter* corpus affligant, præoccupantur, ubi *generice* quidem ad illarum præservationem facit, quando *totum corpus* in constanti & *modico calore* conservatur, propterea sufficienter *obtegitur*, neque ob *laxiorem* amictum *transpirationi* necessariæ impedimenta infertur; præcipue quidem præstat, quo *caput*, *collum*, *pectus* & *pedes* bene muniantur & a suspectis *refrigeriis* arceantur, omnium maxime evitetur *repentina* sudoris perturbatio & *suppressio*, quin rectius confert, quo nonnunquam *præservatoriæ* artificiales *diaphoreses* moderatæ instituantur & subinde *abundantia* seri vel simplicioris vel acrioris *evacuetur*: ante omnia proficit, quo præservatoriis modicis *laxationibus* corpus a colluvie *impuritatum serosarum* repurgetur, quo conducunt vel pilulæ ex extractis helenij, vincetox. cent. min. cochlear. card. bened. fumar. G. ammoniac. bdell. Juniper. Myrrh. thereb. extr. panchym. Croll. agar. trochisc. diagryd. & oleo cort. aurant. paratæ: huc pertinent pilulæ de ammoniaco, de agarico, de succino Cratonis, aut quæcunque aliæ mitiori laxante effectu probatæ sunt: vel conferunt *vina medicata*, quæ simul effectu *diuretico* sanguinem *purificant*, conficienda ex rad. angelic. helen. pimp. alb. vincetox. caryophillat. gentian. rubr. Galang. Zedoar. herb. absinth. abrotan. card. ben. cent. min. cochlear. fumar. menth. major. rorismar.

beccab.

beccab. capill. vener. flor. calend. lavend. stæch. arab. sambuc. cent. min. helen. anth. sumit. origan. com. absinth. sem. anis. fœnic. bacc. laur. junip. Cort. aurant. citr. winteran. cinnam. lign. sassafr. Juniper. Santal. citr. fol. senn. rad. bryon. *ir. nostr.* polypod. quern. agaric. & crem. tartari: quod vinum medicatum *vernis* æque ac *autumnalibus* temporibus usurpari potest; deinde reliquis temporibus parari possunt vina talia medicata, *diætetice* adhibenda, miscenda cum herbis veronicæ, salv. hepat. nob. trifol. fibr. beccab. nasturtii aquatici, pimp. min. bellid. hortens. quæ vina vi *diuretica* & *diaphoretica* utilia sunt: præter hæc præservantia auxilia conveniunt talia remedia, quæ serum per *diuresin* ac *diaphoresin* successive eliminant, hoc nomine conferunt miscelæ essentiarum angelic. ari, helenii, vincetox. caryophillat. valerian. pimp. alb. fumar. succin. lign. sassafr. *æquinoctialibus* præcipue temporibus & tempestatibus illis adhibendæ, quando *catarrhales* tales afflictiones magis ingruunt, quo tempore etiam conducunt *infusa aquosa* calida radicum chinæ, sassaparill. apij. bardan. scorzoner. herb. veronic. scord. cent. min. betonic. salv. capill. vener. cuscut. flor. sambuc. chamom. vulg. helen. persicor. sem. fœnic. bacc. laur. lign. sassafr. santal. citr. & rubr. polyp. quern. & tantillo agarici, cort. citr. cinnam. in subjectis temperatioribus & humidioribus confert Mixtura ex Ess. Succin. Spir. Sal. ammoniac. Tinctura antimonii, aut ex Ess. Succin. Myrrh. & Tinct. antim. tartarisata, ut & Tinct. antimon. Sulph. & Ess. succini: quæ singula remedia præservatoriis curis relinquenda sunt, illa *cautela*, ne cum ejusmodi commendatis reremediis *excessus* committatur: per intervalla pro *acrimonia* feri & *congestionibus* concurrentibus *temperandis* conferunt pulveres ex oc. cancr. præparat. antimon. diaph. & nitr. depur. parandi: quodsi *spissior* muciditas in diversis subjectis præsumatur, tunc conducunt salina vel

 com-

communia digestiva cum ejusmodi pulveribus socianda, vel tartarisata & anglicanum pro *abstergenda alvo* proficua, quo nomine etiam confert Liqu. terr. fol. tart. cum tinct. antim. tartar: quodsi vero in *capite* simul singularis *imbecillitas* concurrat, tunc prosunt cucuphæ ex radic. angelic. levistici, valerian. ir. flor. mei; cyper. rot. galang. caryophillat. serpent. virgin. gent. rubr. herb. serpill. rorismar. thym. salv. polii mont. major. betonic. menth. abrotani, matricar. flor. chamom. utriusq; sambuci, lil. con-vall. lavend. spic. stœchad. arab. semin. anis. fœnic. bacc. junip. Cort. cinnam. lign. sassafr. G. benzoes, storac. calam. elemi, anim. opobalsam. Mastich. thur. & tantillo Castorei componendæ: non minus interdum ad *verticem* eum linteolo applicari potest Miscela ex Spir. vin. camph. serpill. rosar. rorismar. lil. convall. ess. croc. sassafr. Castor. quæ posteriora in subjectis *humidioribus* securius, quam aliis adhiberi possunt: quando vero tales catarrhales capitis affectus *contumacius* continuant, *aliisque* remediorum usibus non obtemperant, tunc *fonticuli* etiam in usum vocari possunt.

§. V.

Ad præservandas *vertiginosas* perturbationes, præstat antea disquirere, quænam *causæ* eo disponant: principalissima harum causarum *sanguinis irregulari motu* nititur, in quo passu necesse erit, temperata & modica *diæta* præoccupare ne sanguis *nimium* augeatur, neve *incongruis* commotionibus turbetur & impellatur: subinde a potu *spirituoso*, largius *vinoso*, aut vicissim *crasso*, valde *saturato* & nimis *nutriente* vel etiam *inebriante* & *stuporem* provocante, maxime vero a *vinis sulphuratis* abstinendum est: porro fugienda erit nimis *sedentaria* vita, *parcus* potus, *crassus* victus, alvi *obstructio*, pedum & capitis sensibilis & frequens *refrigeratio*; adhibeantur per intervalla *pediluvia* temperata, refracta & *correcta* aloëtica, helleborina & polypodiata: arceantur *externa* oleosa & balsamica; confe-

runt

runt *præservatoriæ VSnes* in *pedibus* suscipiendæ & in *hæmorrhoidariis* subjectis subordinentur *hirudinum* applicationes ad loca *hæmorrhoidalia*: evitentur *nimiæ curæ*, sollicitudines, *vigiliæ*, *nocturnæ* meditationes & singula *suspecta* animi pathemata: conferunt præterea *frictiones femorum* & interdum *cucurbitularum cæcarum* applicationes ad femora: denique nimia *exæstuatio* & *refrigeratio* corporis excludatur, *caput* insuper ab omni *aëris injuria frigida*, nebula & *humida* muniatur: & hæc eadem consilia atque auxilia *in genere* prosunt, quando *imminentes* affectus *apoplectici* & *paralytici* præservari debent: quando vero *vertiginosæ* tales molestiæ cum *ventriculo* consentiunt, tunc observanda erit *bona diæta:* nocet omnis *interna* & *externa* ventriculi refrigeratio, alvi *obstructio*, *flatuum* retentio ac occlusio, ciborum *crassiorum* ingestio: præstat contra omni modo *concoctionem* facilitare, alimentis facile concoctioni obtemperantibus uti, *aromata* sub diæta convenienter usurpare, *vinum bonum* modice conjungere, aut *post pastum* aliquando parcam quantitatem *spiritus ardentis* aut aquæ *stomachicæ* ingerere; interdum etiam usus Tincturæ stomachicæ aut *masticatio* caryophillorum aromaticorum aut radicis Zedoariæ post ingestum cibum proficit: in nonnullis Zingiber conditum, radix calami aromatici aut cichorei cum sacharo obducta utilitatẽ afferunt: in variis masticatio seminum nostratium aromaticorum ut anisi, fœniculi, carvi, petroselini, nigellæ, nasturtii, rad. Zedoar. convenit: non paucis *culinaria* illa subsidia opem afferunt, velut synapi, piper, Zingiber, rhaphanus, quæ vero pro *diversitate* personarum & circumstantiarum aliarum ordinanda sunt: Ad præservanda *Sensuum internorum* & *externorum* vitia varia pariter conferunt adminicula: multum confert ne sanguinis *abundantia* molesta evadat, neve *caput* frequentibus *catarrhalibus* morbis affligatur; *animus* in legitima actionum *moralium temperie* servetur;

 nimis

nimis *profundæ meditationes* , nimiæ *vigiliæ*, nimis *anxiæ curæ* & follicitudines animum enervant: *quies* concedatur *animo* & *corpori*: fidus & juftus myfta, qui officiis fuis affidue incumbit, *fomno* fufficienti indulgeat & in eodem *ordinem* obfervet: neque infructuofe *pomeridianum* fomnum in fubfidium ducere poteft: *fomni* enim *defectus turbat animum*, enervat *vires*: deinde *modus* fervetur in exercitio *memoriæ*: quicunque enim cum actu memoriæ nimis *operofi* funt, illi facile aliorum & internorum & externorum fenfuum *decrementa* experiuntur:non parum etiam conducit *abftinentia* in actibus *matrimonialibus*, multum enim *animum* & *corpus* tales actus enervant & *caftitatis* obfervatio & animo & corpori multa *emolumenta* promittit: *caput* bene *obtectum* fit, a *frigore* arceatur & in fubjectis *temperati* temperamenti cum *cucuphis* five facculis *nervinis* fublevetur: capitiluvia haud proficua funt: *ficcæ* vero abfterfiones capitis non funt inutiles, quoniam utplurimum Myftæ cum capite valde *fudant*: hinc interdum caput cum linteis *modefte calefactis*, furfuribus triticeis & floribus chamomillæ vulg. abftergantur: *fenibus* præcipue *nervina externa* conveniunt: *interne* confert pro *fenfuum externorum* confervatione Eff. Succini, L. Saffafr. Pimp. alb. Valerian. Spir. Sal. ammoniac. fuccin. Liqu. C. C. fuccinat. Effentia dulcis orphanotrophei Glauchenfis, Tinct. antim. cum Spir. C. C. & Eff. fuccin. porro Eff. Cinnam. Ambr. fuccin. & Saffafr. invicem mixtæ: ad *verticem* applicetur fpir. vin. camphor. fpir. ferpill. rofar. rorismar. lil. convall. formic. chamom. Eff. croc. Caftor. ambræ: pulveres illi famofi five ex commendatione *Wolffii* in *memorabilibus fuis* Trithemianus aromaticus, five etiam alius, parum conferunt: *animi tranquillitas* & moderamen, nec non *regularis vitæ* temperies in *diæta* & *abftinentia* ab omni *defatigatione* animi & corporis in hac confideratione plus efficiunt, quam *pharmaceutica*; ordinamus etiam *modicum* ufum *generofi*

vini,

vini, jusculorum vinosorum interdum *matutinis* horis ingerendorum: de reliquo singulæ illæ *causæ* aut omittantur aut emendentur, quæ sensuum enervationem, secundum præcedentem nostram animadversionem, ullo modo allicere & *invitare* possunt & solent.

§. VI.

Progredimur jam ad affectus *Colli* & *Pectoris*, quibus Mystæ familiarius subjiciuntur: testatur itaque frequens experientia, quod *catarrhalis* secessio *simplex* æque ac *rhevmatica* glandulosas *colli* & *faucium* partes occupet, cui satis sæpe suspecta conjungitur *Raucedo*, quæ Mystis satis molesta est, quoniam ipsi in sacro suo officio *sermone* carere non possunt: nonnullis catarrhales *tumores* in *collo* familiares sunt, cum quibus quandoque *capitis* aut *dentium* dolores combinantur; hisce afflictionibus annumeramus hoc loco *prolapsionem uvulæ* & *tonsillarum* incommoda; cum hisce morbidis offensionibus cohærent nonnulli *Pectoris* affectus catarrhales, præcipue *tusses* humidæ & in adultioribus subjectis semi-*asthmaticæ* aut perfecte tales molestiæ: ad has afflictiones disponunt in genere *temperamentum* eminentius *humidum* sive *sanguineum* sive *phlegmaticum*, cum alio *sicco* temperamento conjunctum, deinde *communes* mutationes *anni* temporum, quando *æstas* nunc in *autumnum* & *hyems* in *ver* mutatur; accedunt *tempestates* valde *humidæ* & *frigido-humidæ*, aut repentinæ *mutationes calidæ* & *serenæ* tempestatis in *frigidam* & *humidam*: & quoniam sacrarum Ministri vel frequentius in *locis frigidis*, *humidis* & *liberiori* aura *destitutis* versantur, sive *domiciliis* male situatis, sive *templis* & *sacrariis* atque *sacellis*, vel sæpius sub intemperato tali aëre officiis suis fungi debent, imo non raro *nocturnis* horis e somno & quiete evocantur, in *aërem* talem *nebulum*, *frigidum*, *humidum*, *impurum*, vappidum & sanitati admodum adversum producuntur, ita talibus particularibus

congestionibus & humorum *secessionibus* obnoxii redduntur: accedit *operosa* concionatorum *sermocinatio*, quando e cathedra aut alibi cum eximia virium applicatione orationes suas atque sermones proferunt, *sanguinem* & *corpus* valde *commovent*, atque *exæstuant*, subinde aërem *frigidiorem* inspirant, mox in locum *frigidum* se conferunt & ob frigidi atque humidi aeris inspirationem *faucibus* & *pectori* gravem alterationem inferunt, unde mirum esse non potest, cur ob tantas *eminentes* mutationes Mystæ in prædictis locis atque regionibus tot humorum *infarctibus*, *secessionibus*, *coacervationibus*, incarcerationibus & stasibus exponantur: & quidni Mystæ sub orationibus & *concionibus Dominicis* in numeroso hominum cœtu tot *impura effluvia* plus quam ullus auditorum suorum intra corpus suum excipere debeant? dum ob tantum motum pectoris exhalationes illas longe majori quantitate ingerunt: inde etiam evenit, ut Mystæ nunc *senio* confecti aut senectuti proximiores post multos & *contumaces* pectoris affectus perpessos, tandem *suffocativis catarrhis* subjiciantur: proinde Mystæ frequentius submittuntur *congestionibus sanguinis* ad *pectus*, *hæmoptyicis* moliminibus aut nonnunquam actualibus hæmoptyicis *eruptionibus*, *scirrhis* pulmonum, interdum *pleuritidi*, *peripnevmoniæ*, *spasmis* in pectore, *dyspnϾ* &c. quales afflictiones præcipue obtingunt *plethoricis* & de *sanguineo* aut *cholerico* temperamento participantibus, ad quos affectus disponunt *immoderatæ* commotiones & alterationes pectoris, *excedentes* sermocinationes & quicquid aliunde has congestiones intra pectus allicit & provocat: & cum hoc loco nihil de *corruptis* morbis Mystarum disserere constituerimus, propterea permanendum nobis erit in *simplicium* morbidarum afflictionum commemoratione: quare præter hactenus dicta interdum Mystis imminent *phthisica* mala, quæ e *prægressis* morbis *pectoris* communiter ortum trahere solent: multum proinde

inde ad *pectoris* morbos convocandos contribuit illa myſtis non *infrequens* alteratio, qua corpus *in genere*, imprimis vero *pectus* ad eximiam *exæſtuationem* usque commovent, iterumque *ſenſibilibus* & ſuſpectis *refrigerationibus* exponere coguntur, aut quando ingrediuntur conclavia *ægrotorum* exceſſive *concalefacta*, iterumque in *turbidum & frigidum* aërem progrediuntur: maxime vero frequens *pulmonum motus* ſub aſſidua *ſermocinatione* ad pectoris morbos multum contribuit, ſicut intenſior talis pulmonum commotio ad *ſcirrhos pulmonum* & ad *laxitatem* membranaceæ pulmonum texturæ disponit, unde oriuntur *infarctus* & *aſthmaticæ* afflictiones, quæ in adultis Myſtis tandem in *tabem*, *Maraſmum*, *becticam*, *catarrhum ſuffocativum*, concretionem *pulmonum cum pleura*, gravem *diſpnœam*, *hydropem pectoris* & ſimiles intricatos pectoris affectus degenerant: *juniores* non modo ſæpe in *intimioribus* pectoris varia incommoda patiuntur, ſed & in *externa* illius regione non raro *ſpaſticis* ſtricturis, *oppreſſoriis* moleſtiis, ſenſationibus *contuſoriis*, euſſerlich Drücken auf der Bruſt oder als wann ſie vors Bruſtbein oder auf die Rippen geſtoſſen wären, ſubjiciuntur, quales moleſtiæ *tenacibus* & *fixis* ſpaſticis *intercoſtalium* præcipue muſculorum commotionibus nituntur.

§. VII.

Quod nunc *Præſervationem* modo commemoratarum *morboſarum* afflictionum attinet, tunc ſecundum præcedentem ordinem primo loco de *colli* & *faucium* affectibus præoccupandis dicendum erit: *congruit* vero hæc præſervatio cum illa *prædicta* methodo, qua morbi *catarrhales capitis* præſervari debent: præcipue quidem convenit, quo *transpiratio inſenſibilis* juſto ordine gaudeat & ne *ſudores*, undecunque etiam provocati, *ſubito* turbentur aut *ſupprimantur*; imo præſtat *interdum* in ſubjectis *ſucculentioribus* modeſtas *diaphoreſes* provocare & ne *abundantia*

humo-

humorum *catarrhalium* talibus affectibus *occasionem* subministret, præstant præservatoriæ *laxationes* & ingestiones Essentiarum *alexipharmacarum* atque *diureticarum*, ut angelicæ, carlin. caryophill. helenij, ari, pimp. alb. vincetox. valerian. succin. L. sassafr. quibus in *serosis* temperamentis aliquid de spir. salis ammoniac. sociari potest; quemadmôdum interdum *præservatorio* scopo ordinari potest mixtura e Tinct. antim. tartarif. Eff. succin. & spir. sal. ammoniac. proinde talia adminicula *tempestive* illis *occasionibus* adhiberi debent, quando *eminentiora* anni tempora *mutantur*, quando *æstas* nunc in *autumnum* vergit, uti per *intervalla* sub autumno, hyeme & vere talia auxilia ordinanda sunt: inter alia auxilia, quæ *serosis colli* afflictionibus præoccupandis & curandis proficua sunt, laudem meretur *Radix Pimpinellæ albæ*, quæ vel *masticata*, vel in *Essentia* ad aliquot guttulas *sine vehiculo* assumpta admodum proficua est: præter hæc auxilia curam gerant Mystæ, quo *puro aëre* fruantur & domicilia, musea & cubicula eodem puri äeris *accessu* gaudeant: plurimum confert, si *bono* & *æquali* regimine utuntur, neque unquam in aeris frigidi & calidi mutatione *errorem* committunt: ad evitanda talia colli & faucium pathemata multum juvat, si *caput* & *collum* bene *tectum* servetur & in *constanti* calore & *transpiratione* contineatur: neque male *humidioris* temperamenti subjecta, *præservatoriis* usibus congruis interdum *masticatoriis* utuntur, velut radice pimp. alb. zedoar. cost. dulc. cyp. rot. valerian. gentian. rubr. galang. Quicunque *frequentibus* ejusmodi catarrhalibus *secessionibus* & stagnationibus in *collo* subjecti sunt, illi de *collo* in *sacculo* gestent *camphoram* cum *croco orientali* & tantillo *castorei* mixtam: si sub *tempestate intemperata frigido-humida*, *humido-nebula* officiis suis fungi tenentur, utantur *mane* prædicta *Essentia pimp. alb.* cum Eff. succini mixta sine vehiculo, aut decocto & infuso calido ex specie-

ciebus *anticatarrhalibus* parato: proinde etiam necesse est, quo in *sermonibus publicis* habendis sibi moderentur, neque *nimium* corpus *exæstuent*, neque commissam *exæstuationem* subitaneis *oppressionibus* subjiciant: sub *diæta* ad *præoccupanda* hæc incommoda usus *boni vini* modicus, nec non *condimentorum* ad seri *colliquationem* & *evacuationem* promovendam confert, velut piperis, zingiberis, synapios, armoraciæ, ceparum, porri: quicunque simul sanguinis *molestam* quantitatem continent, illi *præservatorias* Venæ sectiones aut scarificationes non negligant; sicuti ad valde *contumaces* & frequentes *secessiones* catarrhales colli & pectoris *derivandas* in subjectis *humidis fonticuli* non inutiles sunt: utut vero in hoc statu magis *modeste calido* regimini indulgendum est, tamen qualiscunque *nimia* exæstuatio corporis admodum *nocet*: *juscula vinosa* modice aromatisata & crocata præservatoriis usibus haud sunt eximenda: *diæta* sit *temperata* & a cibis, præparationibus & condimentis, *serum* multum *suspectum* generantibus aliena: *loca* quæ alias *humida* sunt, ut *sacraria* & *cubicula calefacta* plus nocent, quam si *frigida* fuerint, ad minimum magis ad *prædictos colli* & *faucium* affectus disponunt.

§. VIII.

Ad *sanguineos Pectoris* affectus *præservandos* convenit, quo Mystæ in *concionibus* & sermonibus publicis habendis non *nimium* pectus commoveant, adeoque sanguinem *fortius* intra pectus impellant & variis *congestionibus*, *oppletionibus*, *stagnationibus* aut actualibus *eruptionibus* ansam præbeant: unde a nimis *frequenti*, nimis *strenua* & nimis *diuturna* sermocinatione abstinendum est: sanguinis *ventilatio tempestiva* sollicite instituatur & repetatur: quicunque *hæmoptyicis*, *peripnevmonicis* afflictionibus expositi, illi ad minimum *ter* per annum sanguinis extractionem e *pede* admittant: magno etiam studio *evitent aërem impurum* & *pulmones* valde offendentem; ab omni *eximia* ani-

 mi

mi & *corporis* commotione, sanguinis *exæstuatione*, *pedum* sensibili *refrigeratione*, alvi *obstructione*, *spirituosorum* ingestione, ut & a diæta *lauta*, *plena*, valde *nutriente*, valde *aromatica* abstineant, in omnibus vero magno studio *temperiem* seligant: porro nonnunquam usurpentur pilulæ ex *correcta* aloe & modica illius quantitate, cum additamento aliorum *resolventium* & *abstergentium* subjectorum paratæ, quæ sanguinis motum *a pectore avertere* adjuvant: prosunt etiam *laxantia* e rhabarbaro & passulis facta: non negligantur pulveres ex oc. cancr. citr. antim. diaph. nitr. depur. corall. rubr. præparat. & cinnabari compositi: acida & valde salina evitentur; interpositus usus *seri lactis*, *æstivo* tempore conjunctus proficit; *temperatus* lacticiniorum & liquidiorum pulpamentorum usus prodest; alius nocet: conferunt *interdum* adhibita *pediluvia*; infusum veronicæ, scordii, tussilag. heder. terrestr. hepat. nobil. fl. chamom. in hoc casu opem affert: pulveris sternutatorii usus non confert, sed magis nocet: neque quidem de illis hoc loco agimus, qui mundanis & *profanis* moribus se conformes reddunt & præter necessitatem, quin potius ex lepido & ridiculo more ejusmodi pulveribus utuntur, in quo more prudentes & ab omni vanitate alieni mystæ nullam offensionem præbere debent: in *eodem casu* etiam sollicite a *tabaci fumo* abstinendum est: quæcunque vero *modeste* pectus *leniunt*, neque *nimium emolliunt* & *affluxus* immodicos ad illud convocant, illa in usum trahere decet, unde juscula *gelatinosa*, carnea, gallinacea, avenacea, hordeacea, *gelatinæ* conducunt: Ad præoccupandas *secessiones* humidas catarrhales intra pulmones eadem consilia & auxilia proficiunt, quæ in *capitis* & *colli* catarrhalibus afflictionibus allegata sunt: alias ad *internam* discussionem affluxus *mucidi* a pectore convenit rad. ari, squillæ, helenii Ir. flor. quæ in pulverem redactæ & interdum usurpatæ exoptatum effectum edunt; huc etiam spectant Essentiæ pectorales

ctorales discutientes, ut & mixtura e Tinct. antim. tartatis. Eff. succin. & spir. sal. ammon. anisato: in valde humidis subjectis proficit Ess. pimp. alb. succin. croci orient. & L. Sassafr. prosunt etiam *decocta* e rad. scorzoner. chin. sassapar. liquirit. gent. alb. cost. dulc. herb. veronic. salv. scord. tussilag. capill. vener. fl. sambuc. helen. chamom. vulg. Croc. orient. sem. anis. foenic. bacc. lauri & junip. L. Sassafr. Sant. citr. tantill. agarici & rad. ir. flor. interponantur modestæ *laxationes* & quæ supra commendata sunt subinde in usum vocentur: *positiva* expectorantia, *multum* adhibita & *nimiæ* pectoris *emollitiones* nocent; præstat rectius *a pectore affluxus* catarrhales *avertere* & *ordinarias* excretiones promovere: *olei* usus *diæteticus* multam & multiplicem utilitatem affert: usus rutæ, salviæ, thymi, baccarum lauri & juniperi sub diæta *pectori* non parum subvenit: evitentur omnia interna & externa *frigida*; præferatur ubique *modestus calor*: pectus etiam ab *externa* refrigeratione arceatur: quando denique *spasticæ* commotiones *externum* pectus affligunt, uti supra memoravimus, tunc præservatorio scopo perinde quodvis *internum* & *externum* frigus avertatur, *sanguinis* ventilationes in *pede* legitime celebrentur, *alvus aperta* conservetur, nonnunquam selecta aloetica adhibeantur, infusa calida sive decocta lenientia & resolventia usurpentur: elæosaccharum ex oleo amygd. dulc. & sacchar. cand albo paratum exhibeatur: ordinetur decoctum ex rad. liquir. cichor. apii, rusci, rub. tinct. chin. herb. veronic. salv. chærefol. tussilag. flor. chamom. vulg. papav. rhæad. sambuc. helen. in forma infusi Thee excipiendum: confert *modicus* usus *lactis*, oleosorum lenientium subjectorum, nec non spermatis ceti, ut & Diascordii Fracastorii, per intervalla conjungendus: cavendum tamen est, ne talia præter necessitatem ingerantur & cum iisdem magis naturalis vigor enervetur, emolliatur & seducatur: proinde tales *spas-*

mos præservant *moderationes* in *motu pectoris*, ne videlicet hic motus *nimium* intendatur nimiumque pectus *exæstuetur*, alias contingit, ut post hanc exæstuationem *superveniens* refrigeratio in subjectis *carnosis* facile tales spasticas stricturas post se trahat: sub diæta seligantur *mitiora lenientia* & *gelatinosa*, quæ in genere á suspecta *strictura* corpus præservant; proficit etiam Chaccarilla.

§. IX.

Sed progredimur ad *alios* morbos Mystis familiares exponendos, ex illis hoc ordine notamus afflictiones, quæ *ventriculum* attinent, quando ob nimis *sedentariam* vitam, ob *insufficientem* motum corporis, ob *alvum* segnem & frequentius *adstrictam*, ob *diætam* crassiorem, ob *parcum* potum, ob retentos *flatus* &c. variæ *molestiæ* in ventriculo & circa illum invadunt, velut *cardialgiæ*, *inflationes*, *appetitus* depravationes, turbæ *concoctionis* & exinde provenientes *somni perturbationes*, quale pathema optime *præservabitur*, quando *mobile* vitæ genus seligitur, quando *diæta ordinata* adhibetur, quando *alvi obstructiones* præoccupantur, quando nimia *solidorum* ingestio vitatur, quando cibi insueti seponuntur, quando sub diæta aromata nostratia convenienter conjunguntur, aut quando alia etiam in usum trahuntur, ut Zingib. piper, bacc. lauri, junip. sem. carv. quando *post pastum* modicus usus spiritus ardentis ingeritur, quando amara adhibentur & extra concoctionem interdum salina digestiva, *primas vias* abstergentia, usurpantur, quando ad *incommodos flatus* dissipandos ordinantur vel *semina culinaria* masticata, velut anisi, fœnic. carvi nigellæ, vel *aromata*, maxime caryophylli aromatici, vel quando *Essentiæ carminativæ* cum Spiritu chamomillæ mixtæ interdum excipiuntur: Non raro Mystæ *hypochondriacis* molestiis corripiuntur, quæ ex *multiplicibus* causis invitantur, velut per *diætam plenam*, vitam *sedentariam*, victum & potum *crassum*, potum etiam *par-*

cum

cum, multas *curas*, profundas *meditationes*, *nocturnos* multos labores &c. quæ ſingulæ cauſæ providè ſunt corrigendæ; deinde præſervatoriis uſibus ordinetur *Venæſectio* in *pede*, *motus* & *labor* corporis, *diæta tenuis*, *potus ſufficiens* & *diluens*, *alvi abſterſio* & congrua repurgatio, *equitatio* & *vectura*, *animi continentia*, *ſerum lactis*, remedia ſalina ſolubiliora, tartariſata, ſal anglicanum: ſatis, ſæpe admodum Myſtas affligunt moleſtæ *flatulentiæ*, quibus præſervandis confert Diæta idonea ſelecta & temperata, *modice* aromatica & ab illis alimentis & potulentis libera, quæ *flatus* generare poſſunt; indulgeant ita conſtituti magis *moderato calori*, vitent *frigus internum* & *externum*; adhibeantur illa ſtomachica quæ modo commendata ſunt: *valde aquoſa* ſeponantur, uſus *boni* vini adhibeatur: conducit *cerevifia enulata* aut *vinum enulatum*: nocent vina *auſtera* & *recentia*: proſunt remedia *amara*: nimis *frequens* uſus ſpirituum ardentium minus conducit, *modicus* vero illorum uſus utilis eſt; *alvus* nunquam ſit *obſtructa*, neque tamen unquam *potentibus* purgantibus irritetur: *adſtringentia* & *opiata* ſedulo excludantur: Et cum calamitates *nephriticæ* Myſtis non ſint infrequentes, ita illis præſervandis quadrat animus *continens*, tranquillus & ab *immoderatis* ac frequentibus *pathematibus* liber; proficit porro diæta *temperata*, non valde nutriens neque admodum lauta, ſed potius *ſimplex* & *tenuis*; conferunt *gelatinoſa*, *lenientia*, pinguia, *lacticinia* temperata: *potus* ordinetur *tenuis* neque valde *ſpirituoſus*: quæcunque vero ſub diæta *diureſin leniter* promovent, illa *modica* quantitate adhibeantur, ut petroſelinum, ſynapi, armoracia, rhaphanus &c. conducit etiam *abſtinentia* aut temperantia in *matrimonio*: alvus ſit *aperta* & *lubrica*; evitentur *ſpirituoſa* & vina quæ ſanguinem valde *commovent*, nec non cibi *ſpiſſi* & qui *primis regionibus* injuriam afferunt: conjungatur præſervatorie *V.Sio in pede* &

 in

in subjectis *hæmorrhoidariis* subjungatur *hirudinum* applicatio ad *loca hæmorrhoidalia*: prosunt porro *rhabarbarina*, *passulata*, nec non *interdum* oblata carminativa tam *pharmaceutica*, quam *diætetica*: admittatur interdum usus *balneorum* cum herbis temperatis nervinis & emollientibus mixtorum: neque infructuose quandoque præservatorie in hac necessitate *clysteres emollientes* & remissius *roborantes* adhiberi possunt.

§. X.

Inter alios affectus, qui Mystas *frequentius* & *molestius* affligunt, merito annotanda est *Colica*, quæ modo *simplex*, alibi *hæmorrhoidalis* est, quam utramque diversi *errores* in *Regimine* & *Diæta* commissi provocant: maxime quidem *suspecta* interna & externa refrigeria, diuturnæ *alvi* adstrictiones, potus *impuri* & valde *fermentantes*, cibi *crassi* & *primis viis* infensi, *animi* pathemata, præcipue *iracunda* & *crudiora* ac copiosiora *aloëtica* remedia, a quibus singulis itaque sollicite abstinendum est, si hæc molestia præservari debet: *alvus* contra in libero & *legitimo* successu conservetur, aut interdum per Rhabarbarina, passulata, correcta & temperata aloetica ac helleborina medicamenta, conjunctis extractis amaris carminativis promoveatur: confert diæta *leniens*, alvum emolliens & lubricans: prosunt *alimenta eupepta*, liquida, *gelatinosa*, modice aromatisata: proficit etiam usus *vini adulti* & selecti: subjungantur quandoque temperata *stomachica*: maxime vero commendanda est *ordinata* diæta & quo multo studio nimia *refrigeratio* evitetur: quodsi vero in *officio* & Ministerio suo Mystæ gravem perpessi sunt *refrigerationem*, tunc *calidis* jusculis & potulentis præoccupent, ne talis colica irruat, commisceant etiam Tincturam *carminativam*, inde intercipitur *occlusio* alvi & *transpiratio* insensibilis denuo invitatur: Proinde Mystis admodum *familiares* sunt motus *hæmorrhoidales*, quibus rite tractandis omnem operam adhibere de-

debent, quo loco allegamus & pro meliori conciliatione, explicatione & applicatione commendamus *D. D. Præsidis Disp. de Hæmorrhoidariorum Regimine & Diæta, de Hæmorrhoidum Anomaliis:* caveant itaque omni cura, ne ulla *turba* negotio *hæmorrhoidali* inferatur, quin potius provideant, quo *talem* medicum consulant, qui *perturbatos* motus hæmorrhoidales *in ordinem* congruum convertere potest, neque illis *facile fidem* dent, qui negotium *hæmorrhoidale* promiscue *suspectum* reddere volunt & tales criticos ac *iniquos* consultatores fugiant: curam potius habeant, quo Hæmorrhoides libere & *congrue revertantur* & *placide* progrediantur: pro hoc scopo confert *diæta accurata* & *mobile* vitæ genus, animus *continens*, usus *boni* vini, ingestio pilularum *Stahlianarum*, præcipue *verna* & *autumnali* periodo repetitò instituta; huc spectant *interna lenientia* & *alvinam* excretionem facilitantia: quando vero *Hæmorrhoides* nonnullis *ataxiis* subjectæ sunt, tunc conferunt *præservatoriæ Ven. Sectiones* & *hirudinum* applicationes ad *loca hæmorrhoidalia*, nec non *modestæ* laxationes cum rhabarbarinis, passulatis, *correctis* aloeticis remediis: huc pertinent *pediluvia* & modesti *insessus*: diæta sit *selecta* & congrua; corpus *sufficienter* moveatur, potus *tenuis* quantitate convenienti conjungatur, *spissus* enim potus *nocet*; quicquid *primas regiones* turbat, sedulo omittatur & omni modo prospiciatur, ne ullæ *motuum* hæmorrhoidalium *turbæ* increbescant & insolescant: interdum Mystæ cum *podagricis* & *arthriticis* cruciatibus vexantur, quibus *præservandis* utili consilio indigent: præstat itaque, quo in omni negotio *temperantiæ* studeant, animus sit *quietus* & *tranquillus*, *matrimonium* observetur *castum*: diæta sit *simplex*: nocet potus valde *saturatus* & spirituosus: nocet victus *luxuriosus* & copiosus: *aqua* & *lac* sub diæta quando *rite* adhibentur, *multum* solatium promittunt; *alvus* sit libera, aut interdum per rhabarbarina & *sele-*
cta

cta aloetica promoveatur; nimiæ *exæstuationes* & *refrigerationes internæ* & *externæ* evitentur: nunquam *moderata* diaphoresis *sensibilius* aut *crassius* aut *simul & semel* opprimatur: prosunt *interna lenientia* & *gelatinosa*, præcipue sub diæta: *vini* potus sit *parcus*: in nonnullis præservatorius usus *temperatarum acidularum* & *thermarum* conducit: corpus conservetur in constanti & *justo calore*: sangvis congruis temporibus *ventiletur* & si *motus hæmorrhoidales* eminentius concurrunt, tunc *hirudines* ad loca hæmorrhoidalia bis vel ter per annum applicentur: conferunt etiam præservatoriè passulata, tamarindinata & nitrata remedia, quicquid vero sangvinem valde *commovet*, magno studio excludatur: nocent *convivia*, nocet omnis *inordinata* vita, nocent *nimiæ vigiliæ* & *nocturna* immoderatæ occupationes: *simplex* & *sincera* vivendi ratio plus ad *præservandos* tales affectus conducit, quam *speciosa* medicatio.

§. XI.

Ad illos insolitos affectus, quibus Mystæ subjici observantur, referendus est *sudor annuus spontaneus*, sed cum *D.D. Præses* peculiari disputatione hujus indolem & modum tractandi explicaverit, non placet hoc loco illius latiorem mentionem facere, sed remittimus illos, qui hujus sudoris veram notitiam comparare gestiunt, ad illam deductionem, scitu admodum dignam & multum omnino refert, quo Mystæ illum rite tractare discant, quoniam ab hujus sudoris *legitimo successu* multa *bona* consectaria pendent & vicissim ab illius *perturbatione gravia damna* prædici possunt: placuit itaque illam dissertationem in *emolumentum Mystarum* in publicum emittere & hac occasione commendare. Et quid dicamus de *Purpura*, quæ in hisce regionibus *Mystis* admodum *infensa* est & de qua *præservanda* omnino justa occupat *sollicitudo*, tanto magis, cum sæpe occasio occurrat, quo Mystæ *purpuratis* offi-

cium

cium suum adhibeant: ad *præservandam* purpuræ *recursionem* aut *exacerbationem* præstat, quo commercium cum *aëre puriori* seligant & aerem nimis *frigidum* nimisve *calidum*, ut & valde *humidum* & *frigidum*, *turbidum*, *vappidum*, *nebulosum* & *crassum*, quantum fieri potest fugiant: multum etiam infensus est purpuratis *aër nocturnus*, quando præcipue secundum anni tempora variantia *diurnis* horis aër *serenior*, calidior aut tepidior, *nocturnis* vero *frigidior* est: præcipue confert *pectus* ab omni *sensibili refrigerio* subducere: *transpiratio* conservetur in *placido* & *constanti* successu, eumque ob finem interdum autumnalibus, hyemalibus & vernalibus temporibus Essent. pimp. alb. cum Ess. succini mixta assumatur: ad *temperandam* vero seminii purpurati *acrimoniam*, per intervalla usurpetur pulvis ex oc. 69. citr. corall. rubr. præparat. antim. diaph. & nitr. depurato paratus: porro cura habeatur quo *alvus* constanter *aperta* sit, quin nonnunquam *modestæ laxationes* conveniunt, quo ordinamus pilulas ex extr. scord. pimp. alb. cent. min. helen. gent. rubr. G. juniper. Myrrh. succin. alb. præparat. extr. panchym. Croll. & diagrydio; conducit etiam ad præservandam purpuram pulvis ex oc. cancr. citr. lap. prunellæ & diagrydio: non minus cum fructu rhabarbarina, passulata, tamarindinata & prunata adhibentur: abstineant purpurati a *communi* usu decocti *Coffee*, quod potius purpuram *sustentat* & auget: conferunt rectius juscula *gelatinosa* & avenacea, gelatinæ domesticæ cum passulis & citro paratæ: lacticinia nocent: diæta confert *temperata:* vini potus sit *parcus*, nam facile ad *orgasmos* sanguinis, *oppletiones* sanguineas & *sudores* molestos disponit: necesse etiam erit, quo *opportuno* tempore & cum *bono regimine Venæsectionem* in usum trahant: *frequens* regiminis, diætæ & remediorum *mutatio* nocet: nimis *sedentariæ* vitæ inhærere officit, nimios & *strenuos* mo-

motus corporis ac labores suscipere, perinde alienum est: in omnibus *exquisita temperies* observetur: *valde* aromatica, copiose *crocata*, multa *acida*, *austera* & salina *nocent*: repetita & *molesta frictio* corporis, in loco *modeste calido* proficit, *transpirationem* insensibilem conservat & *translationem* inquinamenti *purpurati* in *superficiem* corporis è *massa sanguinea* & *internis* nobilibus visceribus invitat; perquam etiam caveant, ne in *locis humidis* & *frigidis* diu versentur, quæ loca dumpffichte Oerter, purpuratis valde sunt *infensa*, unde facile *pectoris* contumacia pathemata ingruunt.

§. XII.

Posteaquam hactenus nonnullorum morborum præservationem brevibus perlustravimus, qui Mystas invadere observantur, ita adhuc acturi de *præservandis* morbis *Epidemicis* & *Contagiosis*: etenim si tales morbi grassantur, tunc communiter *medico animæ* & *corporis* opus est, quare Mystæ quando *ægrotis officio* suo adsistere debent, insuper se *periculo contagiosæ infectionis* exponunt; ob id dignum judicamus esse negotium, quo *salutaria* subministrentur consilia, quibuscum sacrorum Ministris in *tanto periculo* sanitatis & vitæ constitutis subveniatur: necesse itaque est, ut Mystæ, qui tam periculose *ægrotantibus visitandis* operam dant, a *generalibus impuritatibus* corporis liberi sint, quare *aliquoties* per annum *leni laxatione* corpus suum repurgare debent: deinde illi, quibus sub *diæta plena* sanguinis *molesta* abundantia familiaris est, *tempestivis artificialibus* sanguinis *subtractionibus* subeundis invigilare debent: porro *temperata* diæta conjungenda est, ne *novæ impuritates* colligantur, *regimen* etiam aptum observetur, quo *transpiratio insensibilis* constans & sufficiens sit, unde *plus calori* indulgere convenit: modicus usus *vini boni*, sub diæta concedatur, quo mediante necessaria *diapnoes* & *diuresis*

uresis adjuvari potest: omnis vero *excessus* in substrata consideratione pro eminenter noxio declarari potest: neque etiam decet *talibus* temporibus, quibus ejusmodi suspecti morbi grassantur, corpus cum *multa alimentorum* copia onerare, quin potius *temperantiæ* & *abstinentiæ* studere convenit, quo eo magis *natura* corpus suum ab *adventitiis* & *contagiosis* recrementis *liberare* queat, ne ex *diæta* major impuritatum colluvies congeratur: quare tanto magis cibi *crassi* & *impuros* succos præbentes fugiendi sunt: præterea confert *matutinis* horis, antequam corpus *e lecto* conferatur, *leni diaphoresi* indulgere & deinde postea quam ad negotia sua se accingunt, proficit *moderatam* quantitatem temperatæ Essentiæ *alexipharmacæ* aut Tincturæ bezoardicæ ingerere & brevi post in loco *tepidiori* continuandæ moderatæ *diaphoresi* indulgere, ad quod negotium *primæ matutinæ* horæ impendendæ erunt: per totum diem regimen illud observetur, quo *æquali* successu illa *transpiratio insensibilis* continuet: quibus *sanguis* & *mobilior* & *floridior*, illi sub diæta nonnunquam *mitius acidulata* usurpent, quo præcipue *citri acetositas* confert: prosunt hoc nomine etiam *gelatinæ citratæ* & *passulatæ*, hordeum excorticatum decoctum cum tantillo succi & corticum citri: contra vero *omnia* quæ *sanguinem* valde *commovent* excludantur: aliás sub reliquo curriculo vitæ *diurno*, quando Mystæ periculosos suos patientes *visitant*, utantur radicula illa laudabili *pimpinellæ albæ* pro *masticatione*, aut cortice citri *recenti*: qui vero *temperatioris* habitus corporis sunt, neque tam facile *ebullitiones* sanguinis experiuntur, illi pro *masticatione* utantur radicibus *valerianæ*, *gentian. rubr. galang. Zedoar.* Caryophyllis aromaticis, aut etiam *myrrha* electa: ast talis masticatio *medica* esse debet: caveant insuper ne salivam frequentius *deglutiant*, quoniam *miasmata* ægro-

tantium *citius* salivæ se insinuant: *vespertinis* horis adhibeatur pulvis ex oc. 69. citr. antimon. dia ph. & nitr. depur. quo omnis *suspecta humorum acrimonia* temperetur & *moderata diaphoresis* ac *diuresis* promoveatur: naturis *temperatis* utpote melancholicis & phlegmaticis conducit *modicus* usus boni & *generosi* vini: præstat etiam in subjectis *humidioribus* quandoque *versus vesperam* uti Tinctura ex Eff. Succin. & Tinct. antim. facta: præter hæc interdum loco matutini alexipharmaci remedii confert, decoctũ herbæ theæ cum tantillo herbæ scordii, cort. Cinnam. providendo, quo ex illius etiam usu *diaphoresis* in *temperato* successu conservetur: de reliquo sub *diæta* seponantur omnia illa subjecta, quæ humores *inquinare*, *perversum* sangvinis motum & *orgasmum* invitare, *fermentationem* ominosam excitare & ad *putredinem* occasionem subministrare possunt: sub quo directorio, reliqua *divinæ providentiæ* ac protectioni committenda sunt.

§. XIII.

Pauca adhuc de nonnullis *operationibus therapevticis* & *medicaminibus* dicere placet, circa quæ Mystæ *circumspectionem* habere debent, ne ex *indiscretó* talium usu *damna* quædam emergant: merito itaque quæritur, an interdum Mystis cum *utilitate vomitoria* propinari possint: quemadmodum vero *promiscuus* vomitoriorum usus in *omni* statu nocet, ita prudentia opus est: etenim dum vomitoria *eximie* corpus alterant & *commovent*, ita facile diversis, perversis & *perniciosis* consecutiónibus ansam præbere solent: non tamen propterea *omnem* usum vomitoriorum in Mystis â morbis *præservandis* damnamus: quando enim subjecta mediocriter *robusta* sunt, neque *aliæ* circumstantiæ *obstant*, velut suspecta *plethora* & ominósæ *morbidæ* dispositiones in capite ac pectore &c. tunc *non penitus* emetica expavescenda sunt: & hæc interdum inserviunt ad *præoc-*

cu-

cupandos morbos *malignos* & *ventriculi* incommoda: locum illa habent in subjectis quæ *multo* victu multas *impuritates* colligunt in *ventriculo*, quibus è *proximis* viis expurgandis nonnunquam convenientius cum vomitorio succurritur: inde etiam nonnullæ naturæ commode *singulis* annis emeticum admittunt; præstat vero in *leniori* vomitu acquiescere, neque unquam cum hac excretione *excessum* committere: porro non parum conducit, si aliquoties per annum *modicæ laxationes* provocantur; omnes vero *vehementes* purgationes, vires valde *enervant* & ad futuros *hypochondriacos*, *colicos* affectus disponunt & cum non raro Mystis *martialia* remedia commendentur, ita circa illorum usum magna *circumspectione* opus est, facilè enim ad suspectas *obstructiones*, stagnationes, se & excretionum *turbas* disponunt, hinc illorum usus esse debet *parcus*, neque adeo frequens; proinde sub illorum usu *sufficiens motus* corporis & *potus* conjungatur & à cibis *solidioribus* abstineatur; *nunquam* vero illa martialia usurpentur, nisi aliquo motuū *defectu* in *internis* visceribus laborent: porro ab *adstringentium vulgari* & liberali usu in morborū præservatione sollicite desistant, quoniam illa ad humorum *incrassationem*, progressus sangvinis, se- & excretionum *perturbationem*, *organorum* nobilium *occlusionem*; *stagnationum* promotionem contribuunt, quare illa remedia facilius ad morbos *disponunt*, quam illos *præservant*: *narcotica* remedia perinde Mystis præservatorio scopo sunt *infensa* & varias *anomalias* in œconomia vitali concitant, adeoque ad diversas *morbidas* afflictiones contribuunt: *valde spirituosa*, *concentrata*, *volatilia*, subtilia non facile Mystis proficiunt, quoniam *nimiis commotionibus* sanguinis provocandis quadrant: quæcunque *vires enervant*, corpus valde *relaxant* & *emolliunt* illa evitentur: *multus*, frequens, copiosus usus *omnium* aloëticorum remediorum nocent: tanto

minus

minus vero *crudiorum* & *minus correctorum*, hinc sæpe Myſtæ cum *famoſis pilulis largius aloëticis* ſanitatem ſuam magis *turbant*, quam *levant*: *multis* medicamentorum uſibus non adſueſcant, alias facile *vires* naturæ *emolliuntur* & *enervantur*: *dubiis* & *minus probatis* experimentis ſuam ſanitatem non concredant; à *multis* tanto magis *diſcrepantibus* medicis abſtineant: vitæ *ſimplicitati* plus indulgeant: aliquando *modeſtis peregrinationibus* corpus ſuum exerceant: omnes *exceſſus* in *Regimine* & *Diæta* excludant & ſub hac tradita præſervatoria methodo *divinam benedictionem* exorent atque expectent: Et in hac commendatione acquieſcimus: addenda quidem adhuc varia fuiſſent, ſed placuit tantum hac conſideratione aliquod *Specimen* edere, quod Deo adſiſtente non ſine uſu erit: huic Benigniſſimo DEO humillimas referimus gratias, quod noſtris conatibus in exponendo hoc themate annuere voluerit, cui noſtros ſingulos labores conſecramus eundemque rogamus, quo præſentia monita, conſilia & auxilia ſaluberrimis effectibus & ſucceſſibus beare velit.

